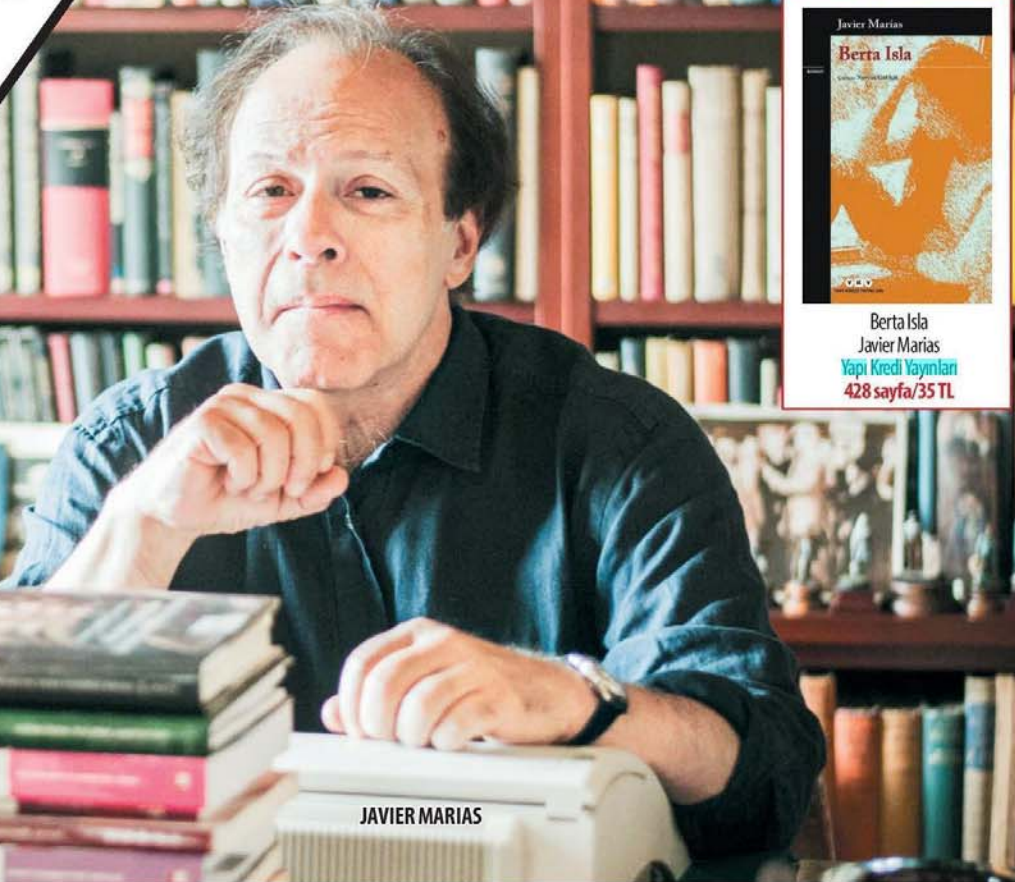

İspanyol yazardan bir evlilik öyküsü

Javier Marias yeni romanı 'Berta Isla'da Truva Savaşı'ndaki Odysseus ve Penelope arasında yaşananların modern hikâyesini anlatıyor. Olay 70'ler, 80'ler, 90'larda geçiyor. Bir kadın evliliğinde kocasıyla arasındaki gölgeyi ararken onun ruh halini, içindeki açmazlarını, somut yaşamın çıkmazlarıyla uğraş çabasına tanıklık edeceksiniz. Hem de sanki yan odasındaymışsınız gibi...

JAVIER MARIAS

SEDAT PALUT / İSTANBUL

İnsan en yakınından, eşinden gizli bir hayat yaşayabilir mi? Eğer böyle bir hayat yaşanırsa bu yaşananları 'aile' kavramı içinde nereye koyacağız? Böyle bir hayat içinde insan ne kadar kendisi olabilir? Javier Marias yeni romanı 'Berta Isla'da okura bu soruyu sorduruyor. Marias, İspanyol yazar, çevirmen. Madrid'de İngiliz Edebiyatı eğitim almış. Şimdilerde çeşitli üniversitelerde dersler veriyor. Halen Reino de Redonda adlı küçük bir yayınevinin başında bulunuyor. Çok ortalarda görünmeyi seven bir yazar değil Marias. Türk okurları, tıpkı dünya okurları gibi Marias'ı 'Yarınki Yüzün' serisiyle tanıdı.

Marias'ın yeni romanında Tomas Nevinson ve Berta Isla ilk gençlik yıllarından itibaren beraber olan bir çifttir. Tomas yarı İspanyol yarı İngiliz'dir. Eğitim hayatının bir kısmı Oxford'da geçer. Oxford'da okurken öğretmenleri tarafından Tomas'ın dil, aksan ve taklit yeteneği ortaya çıkar. Tomas da bu durumun üzerine gider, onda değişikliklere sebep olmasına rağmen. İspanya'ya döndüğünde Berta ile evlenir. Bir erkek bir kız iki çocukları olur. Tomas işi gereği sürekli yurtdışına

çıkılmaktadır ve bazen haftalarca, aylarca yurt dışında kalmaktadır. İşin kötü yanı Tomas İspanya dışına çıktığında Berta ondan haber almakta zorluk çeker. Tomas döndüğünde Berta'nın soruları karşılıksız kalır. Nerededir, ne yapmıştır? Tomas'ın hep bir gölge tarafı vardır, evliliklerinde. Bu Berta'nın taşıdığı yükü daha artırır.

Marias romanın ilk cümlelerinde Berta'nın durumunu şöyle anlatıyor: "Kocası gerçekten kocası mıydı, bir süre ondan emin olamadı, hani insan uykuyla uyaklık arasında, düşünüyor mu yoksa düş mü görüyor, hala zihninin yönetiminde mi yoksa tükenip ipin ucunu kaçırmış mı bilinemez ya, işte ona benzer bir şey. Bazen kocası olduğunu, bazen kocasını olmadığını sanıyordu, bazen hiçbir şey sanmayıp yaşantısını onunla birlikte ya da ona benzeyen, ondan daha ilerli yaşlardaki o erkekle sürdürmeye karar veriyordu."

Berta Isla, Tomas'ın görevi gereği casusluk romanı gibi algılanabilir. Ama Marias'ın romanı bir casusun romanı değil. Casusluk, okurun Berta ile tanışmasına vesile oluyor sadece. Okur, Tomas'ın yaptığı görev gereğince Berta'nın ruh halini, içindeki açmazlarını, somut yaşamın çıkmazlarıyla uğraş çabasını öğreniyor. Ber-

ta evinde, pencere kenarında yola bakıp, kocasının dönüş yolunu ya da uzun uzun telefona bakıp kocasının aramasını beklerken, okur yan odada çocuklarının yanı başındadır sanki. Okur evdedir. Berta ile aynı atmosferi yaşamaktadır ama onun neler düşündüğünü de tam olarak bilememektedir. Javier Marias hem yakınlık hem de yabancılık hissini oldukça başarılı bir şekilde okura sunuyor. Marias'ın farklı anlatım teknikleri kullanması bu hissini pekişmesini kolaylaştırıyor.

Roman çok farklı zamanlarda geçiyor, 70'ler, 80'ler, 90'lar. Fakat fonda yaşananlar hiçbir zaman ön plana çıkmıyor. Marias, Franco dönemine selam vermekle birlikte Madrid'i, onun zaman içindeki değişimini; Tomas ile Berta'nın çocuklarını, ilk gençliklerini, Tomas'ın casusluk yaparken başından geçenlerini okurla paylaşmıyor. Marias bir ailenin, aile bireylerinin gölge yanını aktarıırken, saydığımız unsurların da bu gölge zamana eşlik etmesini, bunu beslemesini sağlamış. Roman Berta'nın etrafında giderek büyüyen bir halkaya dönüşüyor. Bu halka bazen derinleşiyor, bazen de olayları teğet geçiyor.

Marias bize Truva Savaşı'ndaki Odysseus ve Penelope arasında yaşananların

modern hikâyesini anlatıyor aslında. Odysseus savaşı birlikte birçok erkek gibi arkasında eşi Penelope'ü bırakır. Üzerinden yıllar geçmesine rağmen Odysseus geri dönmez ve İthakalı soylular, zenginler Penelope talip olur. Bize bu hikâyeyi anlatan Homeros, Penelope'ü kocasına sadık bir eş olarak tanıtır. Penelope tüm teklifleri reddeder. Yatağın o boş yanının bir gün aynı kişiyle dolacağını bilir, evet Odysseus yıllar sonra geri döner. Ama aynı kişi midir?

Marias, Berta Isla'nın kocasına sadakatini, bağlılığını anlatırken bir yandan da bir ailenin gölge yanının nele yol açabileceğini, kadının iç dünyası üzerinden başarılı bir şekilde anlatıyor. Bunda çevirmenin de hakkını vermek gerekir. Neyyi-re Gül Işık, Javier Marias gibi zor, uzun cümleleri seven, tekrara düşmekte bir sakınca görmeyen yazarın kitabını başarılı bir şekilde çevirmiş. "Ne yazık ki barış hep görünürde kalır ve geçicidir, varmış gibi yaparlar. Dünyanın doğal durumu savaş durumudur. Sık sık açıktan açığa, öyle olmadığında da alttan alta ya dolaylı ya da salt ertelenmiş olarak." Marias'ın bu cümleleri hem Tomas'ın yaptığı işin hem de evliliğin bir karşılığıdır aslında.